

بوستان خراب بکرو

ابوالقاسم لاریجانی

(۱۳۶۸-۱۴۲۹ ق.)

محمد جواد جدی

سرشناسه: جدی، محمدجواد، ۱۳۳۰ -
 عنوان: نام پدیدآور: ابوالقاسم لاریجانی (۱۳۴۸-۱۳۹۴ ه.ق.)//
 محمدجواد جدی،
 مشخصات نشر: تهران: پیکره، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری: ۴۸ ص: مصور (بخشی رنگی).
 فروست: بوستان هنر: ۱.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۲۸-۷۲-۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 موضوع: لاریجانی، ابوالقاسم، ۱۳۹۴ - ۱۳۴۸ ق.
 موضوع: مدرسی، ناصریه
 موضوع: خوشنویسان ایرانی
 نوع: Calligraphers, Iranian
 موضوع: ایران -- ایران
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۲۸-۷۲-۸
 Seals (Numismatics)
 رده بندی: ۹۵۰/۷۴۵/۶۱۹
 رده بندی: ۷۴۵/۶۱۹
 شماره: ۴۵۵۰

نویسنده: ابوالقاسم لاریجانی
 پژوهشی: در حدسهای عالم خوشنویس
 با تکیه بر نقش یک حکام
 محمدجواد جدی
 کرافیک: مهدیه ابوالحسن
 ویراستار: خشایار فهیمی
 مترجم: بخش انگلیسی: محمدتقی فرهرری

(پیکره)

چاپ نخست: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

الکتروگرافی: نقش سبز - چاپ و صحافی: مهینا
 نشر: پیکره: تهران، خیابان آزادی، ابتدای آذربایجان،
 پلاک ۱۰۳۴ تلفن: ۶۶۰۳۸۴۱۹ فکس: ۶۶۰۳۸۴۲۶

www.peikarehpub.ir

E-mail: peikarehpub@gmail.com

مجموعه «بوستان هنر» با هدف معرفی و شناخت زوایای پنهان فرهنگ و هنر ایران زمین، ضمن ایجاز می‌کوشد تا مستندترین و تازه‌ترین پژوهش‌های علمی را که به زوایای ناشناخته‌ی هنرهای تجسمی می‌پردازد، در اختیار علاقه‌مندان قرار دهد.

ارجاعات دقیق، رعایت یکدستی در شیوه‌ی نگارش، پیراستگی متون و بهره‌مندی حداکثری از تصاویر باکیفیت از اصولی است که پژوهشگران مورد نظر قرار داده‌اند.

فهرست

۷	پیش‌گفتار
۱۰	معرفی یک قطعه‌ی خنثی
۱۲	مدارس ناصری
۱۶	مُهرهای وقف مدرسه‌ی ناصری
۱۷	بازخوانی متن دست‌نوشته‌ها و نقد
	مُهرهای گواهی‌کنندگان
۳۱	آثار خطی و چاپگاه هنری
۳۱	چاپگاه علمی
۴۲	نتیجه‌گیری
۴۴	منابع

اهمیت حفظ و توجه ویژه به اسناد تاریخی از آن رو مورد تأکید اهل تحقیق است که به‌حق دقت و پژوهش روی اسناد گوناگون به‌یادگارمانده از روزگاران گذشته و مطالعه و بازخوانی متن نقش مهرهای روی آن‌ها می‌تواند ما را به سوی رمزگشایی از برخی حقایق تاریخی رهنمون شوند و به روشن شدن بسیاری از ابهامات تاریخی کمک شایان توجهی نمایند.

در مجموعه آثار و قطعات خوشنویسی موجود در سازمان زیباسازی شهر تهران قطعه‌ی زیبایی نظرم را به خود جلب کرد. این قطعه که خود یک اثر هنری خوشنویسی قابل توجه با عیار بسیار خوب به حساب می‌آید، توسط یک استاد کارآزموده‌ی خوشنویسی اما گمنام دوره‌ی قاجار به نام «ابوالقاسم لاریجانی» با قلم و دست‌نویس تحریر شده است. با توجه به متن این استعلام که تقاضای بایید مطالب هنری از سوی بیست‌وهفت تن از شخصیت‌های گوناگون بوده و از این حیث سندر نادر و منحصربه‌فرد است، سعی داریم با تکیه بر بازخوانی و دقت در تاریخ نقش مهرها، به حدود زمانی تحریر آن (بعد از سال ۱۳۱۸ ه.ق) دست یابیم. معرفت نقش مهرهای شخصیت‌های مذکور راه پژوهش و شناسایی صاحبان آن‌ها را تسهیل نماییم.

در این پژوهش موت‌النباتان یکی مهم می‌شویم که میرزا ابوالقاسم لاریجانی خوشنویس همان نبات ابوالقاسم فرسیو مشهور است که در خوشنویسی نیز تبحر کافی یافته و به درجه‌ی استادی رسیده است؛ هم‌چنین با بازخوانی و دقت در متن نوشته‌های چند تن از گواهی‌کنندگان به مکانی که وی در آنجا اقدام به تعلیم خوشنویسی می‌کرد، یعنی مدرسه‌ی ناصری، پی‌برده و احتمالات مکانی این مدرسه را در بین مدارس هم‌نام بررسی می‌کنیم و سپس با استناد به دو نقش مهر به تطبیق در اسامی آن مدرسه نائل می‌شویم؛ و بدین‌سان یک بار دیگر بر اهمیت دانش مهرشناسی پای فشرده و بر نقش کلیدی و راه‌گشای آن تأکید می‌کنیم. می‌بینیم است برای قطعیت حدس‌های مربوط به جزئیات زندگینامه‌ی خوشنویس مذکور و شخصیت‌های تصدیق‌کننده‌ی این استعلام نیازمند به‌دست‌آوردن اسناد و اطلاعاتی در آینده هستیم تا ما را برای پژوهش‌های بیشتر رهنمون شوند. گفتنی است این استعلام احتمالاً به دلیل رفع شبهاتی که درباره‌ی مهارت و صلاحیت تعلیم خط ابوالقاسم لاریجانی در مدرسه‌ی مبارکه‌ی ناصری

صورت گرفته تهیه شده و همان گونه که در نوشته‌های گواهی کنندگان آمده است، همین یک قطعه خط زیبایی به یادگار مانده از مرحوم ابوالقاسم لاریجانی به تنهایی خود گواهی است ارزشمند که مهارت بالای خوشنویسی توانمند را اثبات می‌کند و جایگاه ویژه‌اش را به اهل هنر نمایان می‌سازد و به حق باید نام او را به فهرست خوشنویسان بزرگ این مرز و بوم افزود. این پژوهش سعی دارد به ابهاماتی نظیر حدود زمانی تحریر استعمال، شناسایی و معرفی خوشنویس مذکور، بازخوانی نوشته‌ها و نقش مهرهای گواهی کنندگان آن و شناسایی کسانی که در آن جا به تعلیم خوشنویسی مشغول بوده است؛ و نیز معرفی دو اثر به یادگار مانده‌ی دیگر او اقدام کرده و به سوالات پیش رو پاسخ دهد.

در ادامه به نژاد فرض می‌دانم از کمک‌های فکری و پیگیری‌های دوستان فاضل، استادان گرام، آقایان دکتر رسول جعفریان، دکتر حمیدرضا قلیچ‌خانی، رضا فراستی، محمد سرخس‌جانی و مهرداد فردیار کمال سپاسگزاری را داشته باشیم.

محمدجواد جدی

تهران، زمستان ۱۳۹۵